

Inventaris van het archief van G.J. Lammers

Levensjaren 1903-1976 (1877-1977)

Samengesteld door J. van Doorn

Historisch Documentatiecentrum voor het
Nederlands Protestantisme (1800-heden)
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105
1081 HV Amsterdam

Collectie nummer: 266
Februari 2003

Inleiding

G.J. Lammers (1903-1976)

G.J. Lammers werd geboren op 23 oktober 1903 te Aalten als zoon van een molenaar. Na de lagere school doorliep hij de MULO en startte zijn journalistieke carrière bij het *Arnhems Dagblad*. Hij kon zich daar op zodanige wijze opwerken dat hij vanaf 1926 bij *De Standaard* in Amsterdam in dienst kon treden als algemeen verslaggever.

Een aantal jaren later ging Lammers voor *De Standaard* naar Den Haag als parlementair redacteur en werd in 1933 secretaris van staatkundig hoofdredacteur H. Colijn.

Lammers trouwde in 1928 met Maria Evertje van Dreven. Uit dit huwelijk werd in 1932 een zoon geboren: Johannes Christiaan Jan (Han).

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werkte hij voor de illegale pers, voor *Vrij Nederland*. Hij werd in 1942 door de SD gearresteerd en bracht anderhalf jaar in gevangenschap in Duitsland door.

In 1939 deed hij staatsexamen, en begon hij met een rechtenstudie. Na zijn gevangenschap kon hij zijn studie beëindigen en zijn doctoraal examen rechten aan de Vrije Universiteit afleggen.

Hij werkte nog een jaar voor *Trouw*, maar verliet voorgoed de journalistiek in 1946. Wel was hij nog lid van de Commissie Perszuivering waarvan enkele stukken in de inventaris te vinden zijn: zie hiervoor de nummers 96 en 105.

In 1946 werd hij chef voorlichting voor het ministerie van Sociale Zaken en, ondanks drukke werkzaamheden op dit ministerie, promoveerde hij in 1952 op een proefschrift: *De Kroon en de kabinetsformatie*.

In datzelfde jaar kreeg hij ook een nieuwe baan als directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD). Deze functie bracht met zich mee dat hij o.a. voorlichting moest geven over het Koninklijk Huis. In die hoedanigheid moest hij de Greet Hofmans-affaire en de huwelijken van Irene en Carlos en Beatrix en Claus behandelen. Deze affaires brachten het land in heftige beroering.

Lammers is tevens lange tijd lid geweest van de ARP, maar hiervan zijn slechts enkele stukken te vinden in het archief.

Hij heeft als voorlichter van de Rijksvoorlichtingsdienst onder zeven premiers gewerkt en was goed op de hoogte van alle kabinetsformaties. Hij publiceerde tijdens zijn ambtsperiode regelmatig over de kabinetsformaties en staatsrechtelijke zaken, wat gezien het onderwerp van zijn dissertatie niet verwonderlijk genoemd kan worden. Met name de Openbaarheid van Bestuur had zijn speciale interesse. Stukken van zijn hand over dit onderwerp zijn dan ook in het archief aan te treffen.

Na zijn pensionering, op 1 november 1968, bleef hij artikelen over bovengenoemde onderwerpen schrijven.

Voorts was hij lid van de Gereformeerde Kerk in Scheveningen. Tevens dient vermeld te worden dat Lammers vanaf 1946 algemeen secretaris van de protestants-christelijke reclassering was, waarvan echter geen stukken in het archief aanwezig zijn.

De zoon van Lammers, Han, zou grote bekendheid krijgen. Han was journalist, politicus, landdrost en thans (1994) Commissaris van de Koningin in Flevoland.

G.J. Lammers overleed op 7 november 1976.

Verantwoording van de inventaris

Het archief van G.J. Lammers werd in 1980 aan het Historisch Documentatiecentrum aangeboden, door mevrouw M. Lammers-Dreven. Regelmatig kwamen er nog kleine aanvullingen, die over het algemeen het blad *Beleid Beschouwd*, het informatieblad van de Rijksvoorlichtingsdienst, betroffen.

Grote delen van de collectie bestaan uit knipsels, door de Rijksvoorlichtingsdienst verzameld.

Het persoonlijke deel van de collectie bevat tevens stukken van de ouders van G.J. Lammers en van zijn echtgenote, mevrouw M. Lammers-Dreven, die een dagboek bijhield van de tumultueuze dagen rondom het huwelijk van prinses Beatrix en prins Claus (zie inv. nr. 31).

Het inventarisgedeelte van het openbare leven van Lammers is opgedeeld in een aantal rubrieken: als journalist, als lid van de Anti-Revolutionaire Partij, als voorlichter bij het Ministerie van Sociale Zaken en als directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst.

Lammers publiceerde ook regelmatig. De stukken hieromtrent zijn ondergebracht in een aparte hoofdrubriek. Het betreft hier vooral artikelen over het gedrag van de media tijdens de Tweede Wereldoorlog en enkele artikelen in AR Staatskunde.

De documentatie in dit archief is zeer uitgebreid. Met name uit de periode dat Lammers directeur was van de Rijksvoorlichtingsdienst is veel aanwezig. Veel stukken zijn door medewerkers van de RVD verzameld en beperken zich niet tot één onderwerp. Dit bepaalt mede de grote omvang van het documentatiegedeelte. Daar dit betrekking heeft op de functie en belangstelling van Lammers is deze documentatie in de collectie gehandhaafd.

In het documentatiegedeelte kunnen een paar rubrieken onderscheiden worden: een algemeen gedeelte, over journalistieke zaken, openbaarheid van bestuur, documentatie over politiek, parlement en kabinetsformaties en vooral van het Koninklijk Huis. Een groot gedeelte van documentatie bestaat uit exemplaren *Beleid Beschouwd*, de jaargangen zijn echter niet compleet. Een gesloten enveloppe met het opschrift 'Strikt geheime documentatie' bevindt zich in deze rubriek.

Bij de inventaris is een lijst opgenomen met aan de bibliotheek toegevoegde bladen, zie Bijlage A.

Deze inventaris werd vervaardigd door J. van Doorn in het kader van de studie Vrij-doctoraal Nieuwste Geschiedenis aan de faculteit der Politiek en Sociaal-Culturele Wetenschappen van de Universiteit van Amsterdam, maart 1994.

In februari 2003 werden de inventarisnummers 148 t/m 154, incomplete reeksen van de uitgaven *Voorlichting*, 1968-1972 en *Beleid Beschouwd*,

1965, 1967, 1979, 1980, 1981 en 1982 uit het archief verwijderd. De nummering van de stukken werd niet aangepast. Het archief beslaat nu 6 dozen.

Plaatsingslijst

I PERSOONLIJK LEVEN

Stukken betreffende de ouders van G.J. Lammers

- 1 Akte van Bekwaamheid van Maria Scheurer als hulponderwijzeres, 1877.
1 stuk
- 2 Overlijdensbericht Hendrika Christina, 1899.
1 stuk
- 3 Brief van de kerkeraad van Aalten aan J.C. Lammers, betreffende het bedanken voor de kerkeraad, 1915.
1 stuk
- 4-5 Aanstellingsbrief van J.C. Lammers als schatter en een lijst met inbeslaggenomen goederen, 1917 en 1918.
2 stukken
- 6 Aanstellingsbrief van J.C. Lammers als buitengewoon dienaar van de brandweer, 1918.
1 stuk
- 7 Brief aan Gerrit en Feitje, betreffende familie-aangelegenheden, 1918.
1 stuk
- 8 Examenuitslag H.C. Lammers, akte voor het lager onderwijs, 1919.
1 stuk

Stukken betreffende G.J. Lammers

- 9 Trouwkaart van G.J. Lammers en Marie van Dreven, 5 juli 1928.
1 stuk
- 10 Kopie van het trouwboekje en inentingskaart, 1928.
1 stuk
- 11 Trouwkaart van een familielid uit het buitenland, 1928.
1 stuk

- 12-16 Familiefoto's, 1941 en z.d.
5 stukken
- 17 Correspondentie en tentamenbriefjes betreffende het doctoraal-examen, 1940-1944.
1 omslag
- 18 Stukken betreffende de gevangenschap in de Tweede Wereldoorlog, 1942-1943.
1 omslag
- 19 Ingekomen brieven en kaarten, 1942-1972.
1 omslag
- 20 Doctoraalbul van de faculteit der rechtsgeleerdheid, 1945.
1 stuk
- 21-24 Rouwkaarten en liturgieën, 1945-1977.
4 stukken
- 25 Stukken betreffende de dissertatie, juli 1952.
1 omslag
- 26 Stukken betreffende de stellingen behorende bij het proefschrift *De Kroon en de kabinetsformatie*, 1952.
1 omslag
- 27 Documentatie over het proefschrift, mei-oktober 1952.
1 omslag
- 28 Uitnodiging voor een concert van Han Lammers, 1972.
1 stuk
- 29 In memoriam G.J. Lammers, uit *Gereformeerd Den Haag*, 1976.
1 stuk
- 30 Notitieblokje met aantekeningen, z.d.
1 stuk

Stukken betreffende mevrouw Lammers-Dreven

- 31 Agenda van mevrouw Lammers-Dreven, met aantekeningen over het huwelijk van prinses Beatrix en prins Claus, 1966.
1 deel

II OPENBAAR LEVEN

Journalist

- 32 Programma 60-jarig bestaan van *De Standaard*, 1931.
1 stuk
- 33 Correspondentie met *Trouw* en *De Standaard*, 1940-1945.
1 omslag
- 34 Ontslagbrief aan *De Standaard*, z.d.
1 stuk

ARP-lidmaatschap

- 35-37 Stukken betreffende College van Advies van de ARP, 1960 en
een circulaire van de Centrale Commissie, 1961.
2 omslagen en 1 stuk

Voorlichter bij Sociale Zaken

- 38 Stukken betreffende de aanstelling van Lammers bij het ministe-
rie van Sociale Zaken, 1946-1948.
1 omslag
- 39 Doorslag van een rapport van Lammers aan Adviescommissie
Overheidsbeleid inzake voorlichting, 1946.
1 stuk
- 40 Krant artikelen over het afscheid Lammers van Sociale Zaken,
1952.
1 omslag

Directeur van de Rijksvoorlichtingsdienst

- 41-42 Aanstellingsbrieven als directeur van de RVD, 1952.
2 stukken
- 43 Artikel over de aanstelling van Lammers bij de RVD, 1952.
1 stuk

Politieke aantekeningen

- 44 Schrift met aantekeningen over de kabinetsformaties 1946-1956.
1 deel
- 45 Schrift met aantekeningen over de kabinetsformatie, 1955.
1 deel

- 46 Notitieboek met aantekeningen van 23 juni 1959, tot en met 1 november 1960.
1 deel
- 47 Aantekeningen over het rapport Biesheuvel, betreffende openbaarheid van bestuur, 1960.
1 stuk
- 48 Schrift met aantekeningen over staatsrechtelijke zaken, 1963.
1 deel
- 49 Aantekeningen over kabinetscrisis, 1972.
1 omslag
- 50 Blok met aantekeningen over kabinetsformatie, z.d.
1 deel
- 51-56 Notities over politieke crisis, z.d.
1 deel en 5 stukken
- 57 Persoonlijke aantekeningen over zijn rol bij kabinetsformaties, z.d.

1 omslag
- 58 Aantekeningen over kabinetsformaties en zetelverdeling, z.d.
1 omslag

Het Koninklijk Huis

- 59-61 Doorslagen van brieven van G.J. Lammers aan het Koninklijk Huis over de 'Majesteitsschennis' van Han Lammers in *Podium*, 1959.
3 stukken
- 62 Notitieboek met aantekeningen onder meer over het overlijden van prinses Wilhelmina, 1961 en 1962.
1 deel
- 63-64 Stukken betreffende de verloving en het huwelijk van prinses Irene en prins Carlos en de toetreding van de prinses tot de Rooms Katholieke Kerk, 1963-1964.
2 omslagen
- 65-66 Documentatie betreffende prinses Irene en prins Carlos, 1963-1964.
2 omslagen
- 67 Stukken betreffende de verloving en het huwelijk van prinses Beatrix en prins Claus, 1965-1966.
1 omslag

- 68-70 Documentatie over prinses Beatrix en prins Claus, 1965-1966.
3 omslagen
- 71 Bedankbrief van de Grootmeester van het Huis van H.M. de Koningin, 1966.
1 stuk
- 72 Uitnodiging voor het bijwonen van het huwelijk van prinses Margriet en Pieter van Vollenhoven, 1967.
1 stuk
- 73 Notitieboekje over prinses Irene en prins Carlos, en aantekeningen over het staatsrecht, z.d.
1 deel
- 74 Aantekeningen van Lammers betreffende voorlichting over het Koninklijk Huis, z.d.
1 deel

Afscheid van de Rijksvoorlichtingsdienst

- 75 Krant artikelen over Lammers, 1964-1968.
1 omslag
- 76 Stukken betreffende de Koninklijke onderscheiding, 1968.
1 omslag
- 77-78 Kaart met handtekeningen van medewerkers, bij het afscheid van Lammers, 1968.
2 stuk
- 79 Ingekomen brieven betreffende het afscheid van Lammers van de RVD, 1968.
1 omslag
- 80 Toespraken ter gelegenheid van het afscheid van Lammers, o.m. door premier De Jong, 1968.
1 omslag
- 81 Krant artikelen over afscheid Lammers van de Rijksvoorlichtingsdienst, 1968 .
3 omslagen
- 82 Kaart van het personeel bij het afscheid van Lammers, 1968.
1 stuk
- 83 Adreslijst na afscheid van de RVD, 1973.
1 stuk
- 84 Foto's van Lammers als directeur, z.d.
1 omslag

- 85 Notitie van Van der Wiel over afscheid Lammers, z.d.
1 stuk

Overige stukken

- 86 Jaarverslag Nederlandsche Radio Unie, met foto's van Lammers, 1965.
1 deel
- 87 Geheime circulaire betreffende het vorderen van zendtijd, z.d.
1 omslag
- 88 Map met 'Marketing en boekhouding RVD', z.d.
1 stuk
- 89 Uitnodiging van Cebeco Handelsraad voor het bijwonen van een vergadering, 1960.
1 stuk

III PUBLICITAIRE ACTIVITEITEN

Commissie Biesheuvel

- 90 'Over voorlichting', in het *Torentje*, 1965.
1 deel
- 91 'Rapport Biesheuvel', *AR Staatkunde*, 1970.
1 deel
- 92 'Enkele kanttekeningen bij het rapport van de commissie-Biesheuvel, *AR Staatkunde*, 1970.
1 deel
- 93 Lammers in diverse bladen over de commissie Biesheuvel, 1970.
1 omslag
- 94 'De overheid en de voorlichting' in *Economisch Statistische Berichten*, oktober 1953, met knipsels als bijlage.
1 omslag
- 95 Opstellen en lezingen over Openbaarheid van Bestuur, z.d.
1 omslag

Overige stukken

- 96 *De Nederlandsche Pers tijdens de bezetting*, maart 1945.
1 omslag

- 97 *De Rijksconstitutie*, mei 1947.
1 deel
- 98 'De kiezers en hun partijen', *AR Staatskunde*, februari 1965.
1 stuk
- 99 'Enkele aantekeningen over de beleidsvorming bij de overheid',
AR Staatskunde, oktober 1969.
1 deel
- 100 'Overheid, Openbaarheid, Voorlichting', *Beleid Beschouwd*,
1970.
1 deel
- 101 'Overheid, Openbaarheid en Voorlichting', *Economisch Statistische Berichten*, 1970.
1 deel
- 102 'Kabinetsformatie', in *Trouw*, januari 1973.
1 stuk
- 103 *Chronologisch overzicht van de geschiedenis van den overgang van den Nederlandsche Journalistenkring naar het verbond van Nederlandse Journalisten*, z.d.
1 omslag
- 104 Artikelen over volkssoevereiniteit en ministeriële verantwoordelijkheid, z.d.
1 omslag
- 105 *De ommezwaai der Nederlandsche Pers tijdens de Duitse bezetting I, II, III*, z.d.
1 omslag
- 106 Artikel met stellingen van Lammers voor de ARJOS, z.d.
1 stuk
- 107 Lezing over de RVD, z.d..
1 omslag

IV DOCUMENTATIE

Documentatie betreffende journalistiek

- 108-112 Stukken betreffende Journalistenkring, christelijke journalistiek en 'foute' media in de Tweede Wereldoorlog, 1940-1965.
1 deel, 4 omslagen

Documentatiebetreffende kabinetformaties, parlement, staatsrechtelijke zaken, politiek en politiek

- 113-114 Krant artikelen betreffende staatsrechtelijke zaken, 1948-1964.
2 omslagen
- 115-116 Stukken en artikelen betreffende kabinetformaties, parlement, verkiezingsuitslagen, enquêtes en politieke vernieuwing, 1953-1966.
2 pakken
- 117 *De plaats der Staten Generaal in het hedendaags staatsrecht*, A.M. Donner, 1961.
1 deel
- 118 Memorandum van J. Zijlstra, met conclusies als bijlage, 1967.
1 omslag
- 119 *Vragen van Partijrecht*, P.J. Boukema, 1968.
1 deel
- 120 'Partijvernieuwing, achtergronden en perspectieven', *Maandblad Oost-West*, 1968.
1 deel
- 121 Regeringsverklaring, 1971.
1 stuk
- 122 Kamerstukken kabinetscrisis, 1972.
1 omslag
- 123 Machtigingswet, bijbehorende kamerstukken en een scriptie, 1973.
1 pak
- 124 Verklaring minister-president, *Verantwoording optreden kabinet*, 28 mei 1973.
1 stuk
- 125 Lijst van de RVD met adressen van de fractievoorzitters van de Eerste Kamer, z.d.
1 stuk
- 126 *Politieke partij en parlementair stelsel*, uitgave van het Nederlands Gesprekscentrum, z.d.
1 deel
- 127 *Politieke partijen: functies, geschiedenis, toekomst*. Uitgave van de stichting Nederlands Politiek Jongeren Contact Raad (NPJCR), z.d.
1 deel

Documentatie betreffende openbaarheid van bestuur

- 128 *Systematiek en spelregels van de overheidsvoorlichting*, dissertatie van G.A.M. Vogelaar, en recensie, Den Haag, 1955.
1 omslag
- 129 ‘Ombudsman voor Nederland’, door mr. A.J. Hagen, knipsel uit *AR Staatskunde*, 1967.
1 stuk
- 130 *Openbaarheid/Openheid*, rapport van de commissie heroriëntatie overheidsvoorlichting, 1968.
1 deel
- 131 *Voorlichting*, met agenda van de commissie Biesheuvel en documentatie betreffende de overheidsvoorlichting, 1968.
1 deel en 1 omslag
- 132 Nederlands Genootschap voor Public Relations, 1971.
1 omslag
- 133 Openbaarheid van Bestuur uit Zweden, België en staatscouranten en *Beleid Beschouwd* betreffende dit onderwerp, 1971 en 1972.
1 omslag
- 134 Buitenlandse artikelen over Openbaarheid van Bestuur, 1955-1972.
1 omslag
- 135 Jaarrekening van accountants van het raadgevend bureau inzake publiciteit en propaganda, 1972 en 1973.
1 deel
- 136 Notulen van het Raadgevend Bureau inzake publiciteit en propaganda, 1974.
1 omslag

Documentatie betreffende het Koninklijk Huis

- 137-138 Artikelen over Koninklijk Huis, 1952-1968.
2 omslagen
- 139 *Juliana Regina*, 1965.
1 deel
- 140 *Hollands Maandblad*, over Koninklijk Huis, 1965.
1 deel
- 141 Toestemmingswet huwelijk Beatrix en Claus, 14 oktober 1965.
1 stuk

142 Aankondiging van de geboorte van Willem Alexander, 1968.
1 stuk

Overige documentatie

143-144 'De persoonlijke verhouding van A. Kuyper en A.F. de Savornin Lohman in hunne laatste levensjaren', door A.W. Spiering, met een brief aan Verweyck, 1928.
1 deel en 1 stuk

145 Lezingen van H. Dooyeweerd, 1937.
1 deel

146 Stukken betreffende de oprichting van een christelijke volkspartij, met aantekeningen van Lammers, 1945.
1 omslag

147 Brief aan Ingwersen betreffende het opzeggen van het abonnement op de Standaard, [afzender onbekend], z.d.
1 stuk

148-154 Verwijderd. Zie inleiding.

155 Gesloten enveloppe, met opschrift 'Strikt geheime documentatie', z.d.
1 stuk

BIJLAGE A

Koningin Wilhelmina, Herinneringsalbum, 40 jarig jubileum, 1938
De Standaard, 15 mei 1940
De Waag, 28 april 1944
Volk en Vaderland, nr. 19, nr. 27
Nederlands Nieuws, Djakarta, 9 juni 1952
Hollands Maandblad, juli / augustus 1965
Vrij Nederland, 11 september 1965
S.S.R., januari 1968
Kerkblad van de Gereformeerde Kerk, 's Gravenhage, 1968
Maandblad Oost West, nr. 11 1968
Civis Mundi, juni, juli 1972
Consumentenbond, januari 1975
VU Magazine, januari en februari 1975
De Groene Amsterdammer, 28 december 1976
Consumentengids, maart 1977
VU Magazine, april 1975
Terzake, augustus 1977
Voorlichtingsbrochures Nederland, z.d.
Contact
Oost Achterhoek: rust ruimte, natuurschoon
Images of Amsterdam, over orgels
Otterlo, brochure, z.d.
Sozavo, blad van ministerie van Sociale Zaken
Wolfgang Brezinka, Die Pädagogiek der Neuen Linksen, z.d.